

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem

je razposlala na okr. učit. društva okrožnico, v kateri priporoča uvedbo K. W. derovega »Prvega berila« ter okrožnico, v kateri priporoča način predlaganja resolucije zaradi zboljšanja našega gmotnega položaja o priliki uradnih okr. konferenc. Poziva nadalje učit. na vztrajno delo med narodom po sklepih delegacijskega zborovanja. O vseh korakih je točno obveščati Zveze, da ima ta snov za eventuelno uporabo pri Lehrerbundovih sejah. — Ne utrudimo se v delu za našo pravično stvar, prej se morajo utruditi nasprotniki v odporu!

Vodstvo.

Kaj pa učiteljstvo?!

Dunaj, 2. julija 1913.

»Ako bi bil Bismarck v Avstriji ministrski predsednik, potem bi ne postal nikoli Bismarck«. O resničnosti tega stavka ne more pač nihče dyomiti. Le pomislimo na velike težave, ki jih napravljajo avstrijski narodi z vednim medsebojnim bojem vladi in vladanju! Potem še verski vplivi. Kdor ni minister samo zaradi sebe, temu je težko biti minister!

Tako tudi sedaj!

Veliki finančni načrt je bil državnim poslancem, in sicer vsem državnim poslancem prehod tobak. Steinwender je iz obilice davčnega cvetja povil prelep šopek — mali finančni načrt — ki ni bil njegova vonj poslancem posebno všeč, pa je bil vsaj prebaven. S posrednim usmevom ga je vlada vtaknila v svojo gumbnico...

Težave, ki jih je napravljala finančnemu načrtu obstrukcija Rusinov in čeških agrarcev, so dovedle do najmanjšega finančnega načrta. Po predlogu socialnih demokratov naj bi se izločila predloga o davku na osebnem dohodnino, vse drugo naj bi se prihranilo za jesensko zasedanje. Učiteljstvo, ki čaka na predodkaz davka na žganje kakor na grizljaj kruha (zanje je v resnici grizljaj kruha), naj plača tesnosrčnost šlahčičev in oportuno politiko poljskih škofov s svojim popolnim materialnim propadom, s popolnim gospodarskim polomom. Za vsakega previdnega politika je jasno, da si bo vlada, ki ni samo že izdala za svoje pustolov-

ščine s Črno goro, s Srbijo e tutti quanti mnogo denarja, temveč ga bo še izdala, morala denar preskrbeti. Pri tem ni vladi na času ležati, kdaj ga dobi, saj ima Avstrija še kredit. Projekt socialnih demokratov, da bi se izločila le predloga o davku na osebno dohodnino, je bila voda na vladni mlin, ker potem more davek na žganje porabiti kot pripravo za davek na dedščine, vžigalice itd. S tem pa je bilo upanje avstrijskega učiteljstva pokopano vsaj za doglede čas.

Nameravano zasedanje državnega zbora v juliju je odpadlo. Morda na srečo učiteljstvu! Čas velikih fraz, lepih obljub, trdnih sklepov je minil. Velike stranke so se dale premakniti od svojega neizpremenljivega stališča in dihalo vesele, ker so se izognile boju s hidro obstrukcije. Le malo pomislimo! Vročina meseca julija in avgusta, brezkončne seje in boj z rebeli proti davčnim zakonom — pa hladno senčnato letovišče! Ni težko razvideti, da je umaknitev strank vsestransko koristna. Vlada je dobila dovolj časa, in to je zanje vse. Učiteljstvo ni izgubilo upanja na predodkaze in sme (namesto letovišča) tudi naprej upati. Parlament ima počitnice. Res, nebeška dobrota na vse strani!

Avstrijsko učiteljstvo gladije. Sedaj se zadovoljuje s tem, da je ostalo upanje na izboljšanje. Na predodkaze čaka pristno učiteljsko potrpežljivost, ki je že postala pregovor. Avstrijski učitelj vzdihuje po predodkazih, ki pa niso dotacije z gotovim namenom, ker jih morejo dežele porabiti, za kar jih hočejo. In tako bodo tudi storile, čisto tako, kakršni so avtonomistični nazori...

Toda s tem, da pritečejo deželam novi denarni viri, bodo iz proračunov črtani razni izdatki, in doslej za te izdatke določene vsote se bodo mogle porabiti za učiteljstvo in šolstvo. To je danes upanje učiteljstva glede na predodkaze. Dunaj sam bo skrbel, da se to upanje izpolni!

Kaj prinese jesensko zasedanje državnega zbora? Ali bodo državne potrebe vlade zopet imele prednost pred državnimi potrebami ljudstva? Skoro bi rekli, da! Toda četudi — samo da bi končno vladna umetnost toliko zmogla, da odpre deželam nove vire! Potem pride tudi učiteljstvo do svojega. Pride od tega, kar mu zagotavlja državni ljudskošolski zakon: do eksistence!

F. K.

Proti štajerskemu Lehrerbundu.

Tagespošta piše: »Der Lehrerverein Mürrzuschlag (okraj Kindberg in Mürrzuschlag) hat in der am 5. in Veitsch stattgefundenen, äußerst zahlreich besuchten (torej ne polnoštevilno) Versammlung den einstimmigen Beschluß gefaßt, beim Verband deutscher Lehrer und Lehrerinnen zu beantragen: Der Verband hat aus dem steirischen Lehrerbunde auszutreten. Dieser Beschluß wird sämtlichen deutschen Landeslehrervereinen zur Darlegung übermitteln und folgendermaßen begründet: Die steirische Lehrerschaft ist im »steirischen Lehrerbunde« organisiert. Der deutsche Verband zählt 2342, der slovenische Verband »Zveza« 652 Mitglieder. In dem schon Jahrzehnt langen Existenzkampf, den der steirische Lehrerbund als Gesamtorganisation für sämtliche steirische Lehrer führen soll, versagten (!) die slovenischen, auch organisierten Lehrer vollständig. Der heutige Gehaltskampf wird tatsächlich nur vom deutschen Teile der steirischen Lehrer und Lehrerinnen geführt. Die slovenischen Kollegen spielen die »Drohnen«, denn wer will mitgehen, hat auch mitzuschließen. Wir erinnern nur an den Vereinsstreik. Während die meisten (sic!) deutschen Lehrer aus Existenzgründen den »Streik« mitmachten, so mancher deutsche Lehrer sich deshalb mit seinen Volksgenossen in schweren Gegensatz setzen mußte, viele Unannehmlichkeiten durchmachte, ja selbst materielle Opfer gerne brachte, verrieten (!) die im steirischen Lehrerbunde mitorganisierten slovenischen Kollegen ihre Organisation. Der deutsche Teil der steirischen Lehrerschaft wurde von den slovenischen (?) Kollegen schmählich im Stiche gelassen. Diese unverzeihliche Haltung ist umsomehr zu verurteilen, als ja in erster Linie (!) slovenische Landtagsabgeordnete es sind, also Volksgenossen der slovenischen Lehrerschaft, die frivole Obstruktion betreiben und den schwersten Gehaltskampf der steirischen Lehrerschaft, demnach auch der slovenischen Lehrerschaft, verschuldeten. Der Lehrerverein Mürrzuschlag erhofft von sämtlichen deutschen Landeslehrervereinen, daß sie ausnahmslos mitgehen, damit diese unfruchtbare Ehe (!),

nämlich der steirische Lehrerbund, aus Verschulden der slovenischen Ehehälften, wegen unüberwindlicher Abneigung und Untreue geschieden werde. M. M.

Ton tega dopisa je pač skrajno nesramen in podel, in duh, ki veje iz njega, je oni znani nemško-nacionalni: brezmejna ošabnost! Predvsem bo stvar naših odbornikov štaj. Lehrerbunda, in njiju naloga je, da na prvi odborovi seji opravičita ta izpad ondotnega društva na slovensko učiteljstvo. Nesramno je nas psovati s »troti«, ker nismo inscenirali enakega »Vereinsstreika« kakor oni, in s katerim so se sami zaradi svoje lastne nevednosti strašno blamirali; sedaj pa bi radi neuspeh tega štrajka nam podrinili! Čudni ljudje! Istotako je brezpomembno tisto trkanje na »gerne dargebrachte materielle Opfer« njih, ki so največ v I. in II. plač. razredu. Tudi so naši nemški tovariši jako slabi politiki, ker ne vedo ali pa nočejo vedeti, da ni v zadnjem času bila edina zavora delovanja deželnega zbora štajerskega obstrukcija slovenskih klerikalcev, marveč tudi spor med Nemci, katerega posledica je bila, da so se Wastian in njegovi somišljeniki separirali. Krivci so torej na obeh straneh, a z nobeno ni slovensko štajersko učiteljstvo v stiku.

Ko se je zasnova štaj. Lehrerbund, so ustanovitelji gotovo imeli najboljša namene za blagor in dobrobit vsega štaj. učiteljstva brez razlike narodnosti, in se je v tem smislu tudi vedno delovalo; omenjam samo naše skupne nastope v Gradcu v prilog regulacije učit. plač itd. Zaradi tega ostane očitno o »unüberwindlicher Abneigung und Untreue« na nemških tovariših, za zdaj na onih učiteljskega društva »Mürrzuschlag«.

—C.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem je zborovalo de 1. junija t. l. v Kostanjevici. Zborovanja se je udeležilo nad 30 družstvenikov, ki jih je tov. predsednik presrečno pozdravil. Nato je predaval tov. Kosec o izpremembi društvenih pravil. Važna točka iz novih pravil, ki jih je občni zbor sprejel, je razdelitev našega obsežnega okraja v krožke. Glede društvenega naslova se je vnela živahna debata. Pri glasovanju je

sem se spomnil te dni, ko sem razmišljal o vsestranskih zaslugah, ki si jih je pridobil v kratki dobi svojega življenja mož, čigar zemeljske ostanke smo dne 1. junija t. l. v Središču na Štajerskem izročili materi zemlji. Da, med najboljšimi imeni se je imenovalo vedno tudi Tvoje, predragi pokojnik!

Okol rosno in srce žalostno, potrto — tako smo stali ob odprtem grobu moža, po katerem ne žalujejo samo njega žena in otroci, njegovi ožji sorodniki, marveč po njem žaluje vsa okolica središča, ves okraj ormoški, vsi, vsi, ki smo ga poznali.

Velikostnega izpreveda, ki je bil najlepši dokaz, kako priljubljen in obče spoštovan je bil pokojni Ivan Kočevar, so se udeležili polnoštevilno tudi otroci središke šestrazrednice s svojim učiteljstvom, zakaj pokojnik je bil 12 let načelnik kraj. šolskega sveta središkega in 3 leta ud okraj. šolskega sveta ormoškega. Poleg svojih obilnih poslov je posvečal Ivan Kočevar svoje moči tudi domači šoli, zanimal se je vedno za njen prospek, podpiral je kot prijatelj omike in vsestranskega napredka domače učiteljstvo in ljubil je kakor skrbni oče šolsko mladino. Oči so se mu svetile vselej, in solza vese-

LISTEK.

† Nadučitelj Lovro Letnar.

Neizprosna smrt nam je zopet izrgala iz naših vrst moža, ki nam je bil povsod in vselej v čast in ponos. Njegov imena nismo mnogokrat brali v javnosti, zato je pa tem globočje s svojim neumornim in tihim delom v šoli začrtaval kulturne znake, ki jih morata učitelj in šola dati mladini. Tovariš Letnar je bil rojen v Komendi 6. avgusta 1855. Njegov oče je tam učiteljeval. Po prebitih študijah je služboval najprej v Cerkljah na Gorenjskem (od 1. oktobra 1874 do 31. decembra 1878), v Dobu (1. januarja 1879 do 31. julija 1887), v Moravčah (1. avgusta 1887 do 31. julija 1891.) in v Mengšu od 1. avgusta 1891 do 26. junija 1913. Rajni je bil slabotnega zdravja, a zato si z delom ni prizanašal prav nič. Vesten in natančen kot voditelj, je v svojem razredu vedno le stoječ poučeval in govoril, kar je slabo vplivalo na prebavila in ves notranji organizem. Tudi za letnega delovanja kot nadzornik, je delal prenaporno. Nadzoroval

je šole v okraju in obenem svoj razred učil! Ni čuda tedaj, če si je za vedno nakopal želodčno bolezen, in le njegovi zmernosti je pripisati, da ga ni pokril že poprej hladni grob. Pred nekaj tedni pa ga je napadel trebušni legar, in temu je podlegel naš šibki tovariš Letnar. Na dan 28. junija se je zbrala v Mengšu več stoglavna množica njegovih prijateljev, znancev, dostojanstvenikov in ljudstva k pogrebu, ki pa se zaradi ukaza zdravstvene oblasti ni smel vršiti, ker je legar epidemična bolezen. Takoj, ko je nastopila smrt, so morali prenesti mrtvo truplo v mrtvašnico in od tam se je izvršil pogreb naravnost v grob. Zadnjo čast so mu prišli izkazati razni dostojanstveniki, med njimi c. kr. okrajni glavar baron Lazzarini, c. kr. okr. šolski nadzornik ravnatelj Gabrsek, c. kr. stotnik Lap, župnika Vrhovnik in Berce (zadnji je zastopal glavni odbor Ciril-Metodove družbe), graščak Stare iz Mengša, oskrbnik graščine Križ g. Vilčnik ter še mnogo drugih odličnikov. Kako je učiteljstvo kamniškega okraja cenilo umrlega tovariša, je dokaz, da se jih je udeležilo nad 60 in tudi iz sosednjih okrajev nekaj. Združeni pevci Moravškega pevskega društva, mengiški

pevci in pevci učitelji so mu zapeli pod vodstvom tovariša Tomana za slovo dve žalostinki. Tovariš Tomo Petrovec je govoril v slovo rajnemu, kateri govor prinesemo prihodnjik.

Mnogo smo izgubili z Letnarjem. Okrajno učiteljsko društvo za kamniški okraj žaluje za svojim neutrudičljivim predsednikom, učiteljstvo v okraju za svojim zastopnikom v okraj. šol. svetu, Ciril-Metodova podružnica v Mengšu za svojim predsednikom, vsi pa, ki so poznali pokojnega Letnarja blago, zlato dušo, žalujejo za človekom, ki ni poznal sovraštva. Najhujši udarec pa je zadel njegovo vzor soprogo in sina. V tolažbo naj jima bo to, da ostane spomin na Lovro Letnarja v sto in sto srečih, ki bodo pozabili nanj šele takrat, ko tudi njih polože v kraj večnega miru!

A. G.

† Ivan Kočevar,

načelnik kraj. šolskega sveta itd. v Središču.

Šolskemu prijatelju na grob.

»In če se imenuje najboljša imena, tedaj je tudi Tvoje med njimi.« Teh besed